

ετήσια
έκδεση

2017

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
THE CYPRUS AGENCY OF QUALITY ASSURANCE AND ACCREDITATION IN HIGHER EDUCATION

ετήσια
έκδεση
2017

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
THE CYPRUS AGENCY OF QUALITY ASSURANCE AND ACCREDITATION IN HIGHER EDUCATION

Περιεχόμενα

04	06-07	08	09	10	11	12-17	18-21	22	23-24	25	29	30-43
1. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	2. Εισαγωγικό Σημείωμα Προέδρου- Επισημάνσεις για την Ποιότητα της Εκπαίδευσης	3. Διαδικασία της Μπολόνια - Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτερης Εκπαίδευσης	4. Ευρωπαϊκά Πρότυπα και Δείκτες Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο της Ανώτερης Εκπαίδευσης	5. Νομοθεσία και Κανονισμοί	6. Χρηματοδότηση 6.1 Προϋπολογισμός 2017	7. Το Έργο του Φορέα Κατά το 2017 7.1 Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης 7.2 Στατιστικά Στοιχεία 7.3 Συμπεράσματα από τη Διεξαγωγή των Αξιολογήσεων	8. Καλλιέργεια Κουλτούρας Ποιότητας 8.1 Εσωτερική ¹ Διασφάλιση ² Ποιότητας 8.2 Ενημέρωση ³ και Εμπλοκή ⁴ Κοινωνικών Εταίρων: 8.2.1 Ιστότοπος του Φορέα και Μέσα ⁵ Κοινωνικής Δικτύωσης ⁶ (www.dipae.ac.cy, facebook) 8.2.2 Διοργάνωση ⁷ Ημερίδων και Συνεδρίων ⁸ 8.2.3 Συναντήσεις με ⁹ Επικεφαλής των Ιδρυμάτων ¹⁰ 8.2.4 Χρήση ¹¹ Ερωτηματολογίων ¹²	9. Συστηματοποίηση ¹³ Διαδικασιών ¹⁴ Ποιότητας ¹⁵ 10. Διεθνοποίηση ¹⁶ του Φορέα ¹⁷ 10.1 Συμμετοχή του Φορέα σε Διεθνείς ¹⁸ και Ευρωπαϊκούς ¹⁹ Οργανισμούς ²⁰ 10.1.1 Διαδικασία ²¹ Εγγραφής στο ²² Ευρωπαϊκό Μητρώο ²³ Διασφάλισης ²⁴ Ποιότητας (European ²⁵ Quality Assurance ²⁶ Register – EQAR) 10.1.2 Διαδικασία ²⁷ Αξιολόγησης από το ²⁸ Ευρωπαϊκό Δίκτυο ²⁹ για τη Διασφάλιση ³⁰ της Ποιότητας ³¹ στην Ανώτερη ³² Εκπαίδευση (ENQA) 10.1.3 Διεθνές Δίκτυο ³³ για τη Διασφάλιση ³⁴ και Πιστοποίηση ³⁵ της Ποιότητας ³⁶ της Ανώτερης ³⁷ Εκπαίδευσης ³⁸ (INQAAHE) 10.1.4 Ευρωπαϊκή Ένωση ³⁹ Πλανεπιστημάτων ⁴⁰ (EUA) 10.1.5 World Federation for ⁴¹ Medical Education ⁴² (WFME)	11. Ανάλυση ⁴³ SWOT του ⁴⁴ Φορέα ⁴⁵	13. Επιλογικά ⁴⁶	26 - 28	31 - 32
												14. Introductory Remarks by the Chair of the CYQAA Council
												33 - 35
												15. Quality Report
												36
												16. Afterword
												37-43
												Παράρτημα 1
												Παράρτημα 2

συμβούλιο

1

Εισαγωγή

Η παρούσα Έκθεση Δραστηριοτήτων υποβάλλεται στη βάση του Άρθρου 27(3)(γ) των «περί της Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης και της Ιδρυσης και Λειτουργίας Φορέα για Συναφή Θέματα Νόμων του 2015 και 2016», σύμφωνα με το οποίο το Συμβούλιο του Φορέα,

«καταρτίζει ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων του Φορέα για το προηγούμενο έτος, την οποία υποβάλει στον Υπουργό και στην οποία παρουσιάζει και αναλύει τα γενικά ευρήματα των γενόμενων αξιολογήσεων, διαπιστώσεων και πιστοποιήσεων: Νοείται ότι, η ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων του Φορέα δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Φορέα».

Στην παρούσα Έκθεση, περιλαμβάνεται ξεχωριστό κεφάλαιο με τίτλο «Έκθεση Ποιότητας» το οποίο ετοιμάστηκε στη βάση του Άρθρου 28(2)(12) των πιο πάνω Νόμων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ	ΜΕΛΗ
Καθηγήτρια Μαίρη Ιωαννίδου Κουτσελίνη	Καθηγητής Κωνσταντίνος Χρίστου	Καθηγητής Διόφαντος Χατζημιτσής Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου
Πανεπιστήμιο Κύπρου	Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου	Καθηγητής Γιώργος Δημοσθένους Πανεπιστήμιο Frederick
		Καθηγητής Ανδρέας Ορφανίδης Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου
		Καθηγητής Παντελής Σκλιάς Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
		Φοιτητής κ. Μιχάλης Κατσούρης Εκπρόσωπος Φοιτητών
		Ομότιμος Καθηγητής Ανδρέας Καραμάνος Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

3 Διαδικασία της Μπολόνια - Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτερης Εκπαίδευσης

Στις 19 Ιουνίου 1999, ένα χρόνο μετά τη Διακήρυξη της Σορβόνης, οι αρμόδιοι Υπουργοί για την ανώτερη εκπαίδευση υπέγραψαν τη Συνθήκη της Μπολόνια και στο πλαίσιο κοινών σημαντικών στόχων, συμφώνησαν την ανάπτυξη ενός ενιαίου και συνεκτικού Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτερης Εκπαίδευσης. Οι έξι κύριοι στόχοι που προσδιορίστηκαν κατά την Διακήρυξη της Μπολόνια ήταν:

- Ένα σύστημα το οποίο θα καθιστά τα πτυχία, ευανάγνωστα και συγκρίσιμα και που επίσης θα περιλαμβάνει την εφαρμογή του Παραρτήματος Διπλώματος (Diploma Supplement).
- Ένα πρώτο κύκλο σχετικό με την αγορά εργασίας.
- Ένα δεύτερο κύκλο που να προαπαιτεί την ολοκλήρωση του πρώτου κύκλου.
- Ένα σύστημα Μεταφοράς και Συσσώρευσης Πιστωτικών Μονάδων.
- Την κινητικότητα φοιτητών, εκπαιδευτικών και ερευνητών.
- Συνεργασία στη διασφάλιση ποιότητας στην ευρωπαϊκή διάσταση της ανώτερης εκπαίδευσης.

4 Ευρωπαϊκά Πρότυπα και Δείκτες Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο της Ανώτερης Εκπαίδευσης

Τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα και οι Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Διασφάλιση της Ποιότητας (ESG) στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης έγκριθηκαν από τους αρμόδιους Υπουργούς για την Ανώτερη Εκπαίδευση το 2005, μετά από πρόταση που ετοιμάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτερη Εκπαίδευση (ENQA) σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Φοιτητική Ένωση (ESU), την Ευρωπαϊκή Ένωση Ιδρυμάτων Ανώτερης Εκπαίδευσης (EURASHE) και την Ένωση Ευρωπαϊκών Πανεπιστημίων (EUA).

Από το 2005 έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος όσον αφορά στη διασφάλιση της ποιότητας, καθώς και σε άλλες γραμμές δράσης της Μπολόνια, όπως για παράδειγμα το πλαίσιο προσόντων, η αναγνώριση και προώθηση της χρήσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων και η δημιουργία ενός φοιτητο-κεντρικού μοντέλου εκμάθησης και διδασκαλίας.

Τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα και οι Κατευθυντήριες Γραμμές (ESG) για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης προνοούν για τα ακόλουθα:

- Εσωτερική διασφάλιση ποιότητας των ιδρυμάτων στη βάση συστηματικών διαδικασιών
- Εξωτερική διασφάλιση Ποιότητας των ιδρυμάτων
- Εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας των Φορέων Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας.

Οι βασικοί στόχοι των Ευρωπαϊκών Προτύπων και Κατευθυντήριων Γραμμών για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης είναι:

- Η δημιουργία ενός πλαισίου για τη διασφάλιση της ποιότητας στην εκπαίδευση και στη διδασκαλία σε ευρωπαϊκό, εθνικό και ιδρυματικό επίπεδο.
- Η διευκόλυνση της διασφάλισης και της βελτίωσης της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης.
- Η ενίσχυση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και η διευκόλυνση της αναγνώρισης τίτλων σπουδών και της κινητικότητας διδασκόντων και διδασκομένων.
- Η παροχή πληροφοριών σχετικά με την διασφάλιση της ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτερης Εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 1: Εθνικό Σύστημα Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης

Ιδρύματα Ανώτερης Εκπαίδευσης

- Υπόκεινται σε εξωτερική ιδρυματική, τμηματική και προγραμματική αξιολόγηση
- Εγκαθιδρύουν μηχανισμούς εσωτερικής διασφάλισης ποιότητας

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

- Καθοδήγηση της Ανώτερης Εκπαίδευσης (AE)
- Λήψη πολιτικών αποφάσεων για την AE

ΔΙΠΑΕ

- Ευθύνη για τη διασφάλιση της ποιότητας στην AE
- Λήψη αποφάσεων για τη διασφάλιση της ποιότητας στην AE
- Εξωτερικές Αξιολογήσεις και Έλεγχος

5 Νομοθεσία και Κανονισμοί

6 Χρηματοδότηση

Στο πλαίσιο των ενεργειών ανάπτυξής του και βελτίωσης των υπηρεσιών που παρέχει, ο Φορέας προχώρησε κατά το 2017 σε ενέργειες βελτίωσης των «περί της Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης και της Ίδρυσης Φορέα για Συναφή Θέματα Νόμων» [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016].

Το Συμβούλιο του Φορέα επεξεργάζεται τροποποιήσεις στη βάση της εμπειρίας που έχει αποκτήσει και την εμπειρογνομούν των ευρωπαϊκών οργανισμών με τους οποίους είναι σε επικοινωνία, οι οποίες θα κατατεθούν μαζί με τους Κανονισμούς, ως αποτέλεσμα των διαβουλεύσεων με όλους τους εμπλεκομένους.

Ο Φορέας ΔΙΠΑΕ, στο παρόν στάδιο, χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από την πολιτεία και ο προϋπολογισμός του εντάσσεται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού. Ο Φορέας, δεν έχει ίδια έσοδα καθώς τα τέλη που καταβάλλονται από τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης ως τέλη αξιολόγησης κατατίθενται στο πάγιο ταμείο της Δημοκρατίας.

6.1 Προϋπολογισμός 2017

Το 2017, ο Προϋπολογισμός του Φορέα εντάχθηκε στον προϋπολογισμό της Διοίκησης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Για το 2017, λήφθηκε πρόνοια για την κάλυψη των αναγκών του Φορέα ύψους €828.953. Στο μεγαλύτερο μέρος του ο προϋπολογισμός δαπανήθηκε για τα ακόλουθα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΠΟΣΟ(€)	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ
Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης	675.396,67	Το ποσό αυτό κάλυψε τη δαπάνη για τις Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης, που καταρτίστηκαν από το Συμβούλιο. Οι δαπάνες περιλαμβάνουν: αμοιβές, ημερήσιο επίδομα, αεροπορικά εισιτήρια και έξοδα μετακίνησης προς και από το αεροδρόμιο.
Αντιμισθία Προέδρου και Μελών Συμβουλίου	115.535,51	Το ποσό αυτό κάλυψε την απαιτούμενη δαπάνη για την αντιμισθία του Προέδρου, του Αντιπροέδρου και των Μελών του Συμβουλίου του Φορέα, αλλά και τα αεροπορικά εισιτήρια και μεταφορικά προς και από το αεροδρόμιο και το ημερήσιο επίδομα των Μελών του Συμβουλίου τα οποία διαμένουν μόνιμα στο εξωτερικό.

7.1 Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης

Στη βάση της Νομοθεσίας ο Φορέας είναι αρμόδιος για τα ακόλουθα:

1. Ιδρυματική αξιολόγηση - πιστοποίηση
2. Τμηματική αξιολόγηση - πιστοποίηση
3. Προγραμματική αξιολόγηση - πιστοποίηση
4. Αξιολόγηση - πιστοποίηση διαπανεπιστημιακών προγραμμάτων Σπουδών
5. Αξιολόγηση - πιστοποίηση της διασυνοριακής εκπαίδευσης που προσφέρεται από τοπικά ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης σε χώρες μέλη της ΕΕ και σε τρίτες χώρες.
6. Εξέταση των προϋποθέσεων για τη προσφορά διασυνοριακής εκπαίδευσης.
7. Έλεγχος

Το Συμβούλιο του Φορέα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, μπορεί να πάρει μία από τις ακόλουθες αποφάσεις σχετικά με την πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών:

- Απόφαση για την έγκριση και απονομή πιστοποίησης του προγράμματος, εάν το πρόγραμμα ανταποκρίνεται στα κριτήρια πιστοποίησης. Η πιστοποίηση του προγράμματος είναι σε ισχύ για περίοδο πέντε ετών, μετά την οποία θα πρέπει να αξιολογηθεί εκ νέου το πρόγραμμα.
- Απόφαση για διεξαγωγή Δεύτερης Αξιολόγησης στη βάση του Άρθρου 20 [2](στ)[ii] των περί της Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης και της Ίδρυσης Φορέα για Συναφή Θέματα» Νόμων του 2015 και 2016 [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016]
- Απόφαση να απορρίψει το πρόγραμμα και να απορρίψει την απονομή πιστοποίησης του προγράμματος, εφόσον το πρόγραμμα δεν ανταποκρίνεται στα κριτήρια πιστοποίησης. Η απόρριψη της πιστοποίησης ενός προγράμματος σημαίνει ότι το εκπαιδευτικό ίδρυμα δεν μπορεί να προσφέρει το πρόγραμμα. Εντάξ ενός μηνός, το ίδρυμα του οποίου το πρόγραμμα απορρίπτεται, μπορεί να υποθάλει ένσταση για επανεξέταση και έκδοση από τον Φορέα απόφασης επί της ενστάσεως, η οποία δημοσιεύεται και κοινοποιείται στον Υπουργό Παιδείας και Πολιτισμού.

Κατά το 2017 το Συμβούλιο του Φορέα πραγματοποίησε 12 Συνόδους ως ακολούθως:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2:

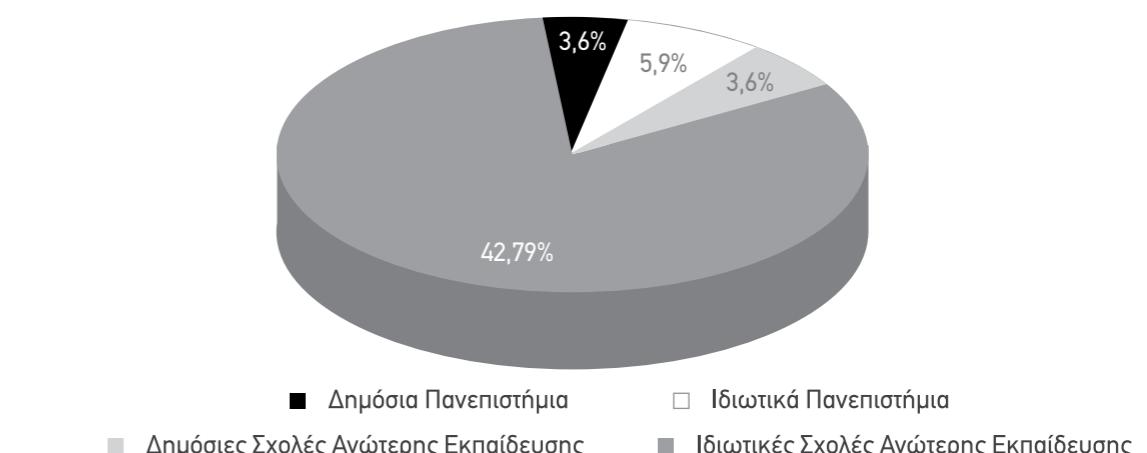
ΑΡ. ΣΥΝΟΔΟΥ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ
14 ^η	30 - 31 Ιανουαρίου 2017
15 ^η	13 - 14 Φεβρουαρίου 2017
16 ^η	13 - 14 Μαρτίου 2017
17 ^η	3 - 4 Απριλίου 2017
18 ^η	15 - 16 Μαΐου 2017
19 ^η	12 - 13 Ιουνίου 2017
20 ^η	3 - 4 Ιουλίου 2017
21 ^η	24 - 25 Ιουλίου 2017
22 ^η	4 - 5 Σεπτεμβρίου 2017
23 ^η	2 - 3 Οκτωβρίου 2017
24 ^η	6 - 7 Νοεμβρίου 2017
25 ^η	11 - 12 Δεκεμβρίου 2017

7.2 Στατιστικά Στοιχεία

Η ανώτερη εκπαίδευση στην Κύπρο, προσφέρεται από δημόσια και ιδιωτικά ιδρύματα τα οποία είναι είτε πανεπιστήμια είτε σχολές ανώτερης εκπαίδευσης μη πανεπιστημιακού επιπέδου.

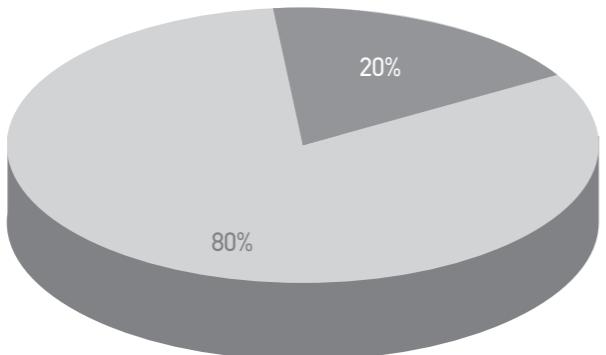
Στο Γράφημα 1 παρουσιάζονται τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης ανά κατηγορία.

Γράφημα 1: Ιδρύματα Ανώτερης Εκπαίδευσης ανά Κατηγορία

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016 - 2017 ο συνολικός αριθμός των φοιτητών που σπούδαζαν στην Κύπρο ανήλθε στις 44,446 εκ των οποίων οι 35,551 σπούδαζαν σε πανεπιστήμια της Κύπρου, ενώ οι 8,895 σπούδαζαν σε ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης μη πανεπιστημιακού επιπέδου. Στο Γράφημα 2, φαίνεται η κατανομή των φοιτητών σε πανεπιστημιακά και μη πανεπιστημιακά ιδρύματα στην Κύπρο.

Γράφημα 2: Κατανομή Φοιτητών στα Ιδρύματα Ανώτερης Εκπαίδευσης

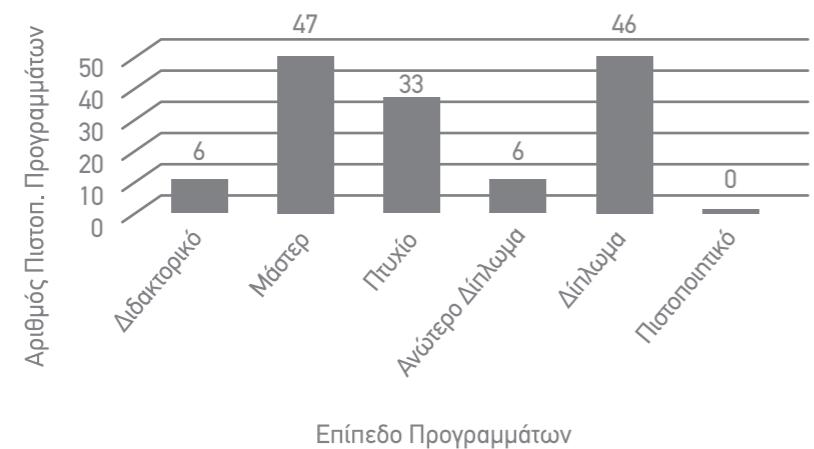

■ Αρ. Φοιτητών σε Πανεπιστήμια ■ Αρ. Φοιτητών σε μη Πανεπιστημιακά Ιδρύματα

Η σύγκριση των γραφημάτων 1 και 2 παρουσιάζει το παράδοξο στην ανώτερη εκπαίδευση της Κύπρου, το οποίο δείχνει και την ανεξέλεγκτη, μέχρι την ίδρυση του Φορέα, εγγραφή Ιδιωτικών Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΙΣΤΕ) στο Μητρώο του Υπουργείου Παιδείας, η οποία θέτει σε αμφισβήτηση τη βιωσιμότητά τους: Οι ιδιωτικές σχολές καταλαμβάνουν το 79% των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης και απορροφούν μόλις το 20% των φοιτητών.

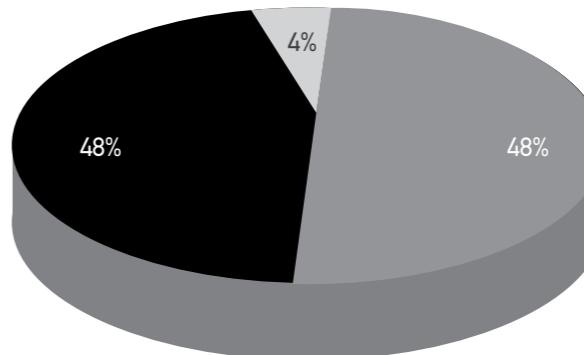
Το 2017 ο Φορέας ΔΙΠΑΕ αξιολόγησε και πιστοποίησε 138 προγράμματα σπουδών. Η κατανομή των προγραμμάτων ανά επίπεδο παρουσιάζεται στο πιο κάτω γράφημα:

Γράφημα 3: Πιστοποιημένα Προγράμματα Σπουδών ανά Επίπεδο Σπουδών - 2017

Το Συμβούλιο του Φορέα κατέβαλε ιδιαίτερη προσπάθεια για να αυξηθεί η συμμετοχή στις Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ), εμπειρογνωμόνων από χώρες της Ευρώπης, από Πανεπιστήμια με αναγνώριση για την ποιότητά τους. Η προσπάθεια αυτή έγινε στο πλαίσιο του στόχου για την ενίσχυση της εμπειρογνωμοσύνης του ιδίου του Φορέα, αλλά και για να επωφεληθούν τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης από την εισροή, μέσω των ΕΕΑ, καλών πρακτικών που ακολουθούνται στο εξωτερικό για τη διασφάλιση της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης.

Γράφημα 4: Προέλευση Μελών Επιτροπών Εξωτερικής Αξιολόγησης

■ Από Πανεπιστήμια εντός Κύπρου ■ Από Πανεπιστήμια της Ελλάδας
■ Από Άλλα Πανεπιστήμια του Εξωτερικού

Επίσης, στο πλαίσιο της διαφάνειας, ο Φορέας έχει προχωρήσει στην κωδικοποίηση της διαδικασίας που ακολουθήθηκε για κάθε περίπτωση αξιολόγησης πιστοποίησης, η οποία φαίνεται στη σχετική ιστοσελίδα του Φορέα, ως ακολούθως:

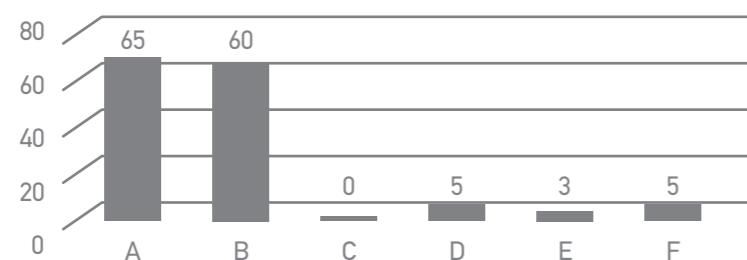
Πίνακας 2: Κωδικοποίηση Διαδικασίας Αξιολόγησης – Πιστοποίησης

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ	
A*	Το πρόγραμμα πιστοποιήθηκε από το Συμβούλιο του Φορέα, μετά από την πρώτη εξωτερική αξιολόγηση, στη βάση της Έκθεσης Εξωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ) και μετά από την υποβολή των απόψεων του ιδρύματος στη βάση της νεονομισμένης διαδικασίας όπως προνοείται από το Άρθρο 20 της σχετικής Νομοθεσίας [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016]
B*	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
C*	Το πρόγραμμα πιστοποιήθηκε από το Συμβούλιο του Φορέα, μετά από Δεύτερη Αξιολόγηση στη βάση του Άρθρου 20 (2)(στ)(ii) της σχετικής Νομοθεσίας [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016]
D*	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΕΑ
E*	Το πρόγραμμα πιστοποιήθηκε από το Συμβούλιο του Φορέα, μετά από την πρώτη εξωτερική αξιολόγηση, στη βάση της Έκθεσης Εξωτερικής Αξιολόγησης (ΕΕΑ) και μετά από την υποβολή των απόψεων του ιδρύματος, αλλά και διευκρινίσεων και τεκμηρίωσης από μέρους του ιδρύματος για την εφαρμογή των εισηγήσεων της ΕΕΑ, που κλήθηκε να υποβάλει σύμφωνα με τη σχετική Νομοθεσία [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016]
F*	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΝΕΑΣ ΑΙΤΗΣΗΣ
G*	Μετά από απόρριψή του, από το Συμβούλιο του Φορέα, το πρόγραμμα υποβλήθηκε και αξιολογήθηκε εκ νέου και έλαβε πιστοποίηση, όπως προνοείται από το Άρθρο 20 της σχετικής Νομοθεσίας [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016].

E*.	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΧΗ ΕΝΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
	Το πρόγραμμα έλαβε πιστοποίηση από το Συμβούλιο μετά από την αποδοχή της ένστασης του ιδρύματος στην απόφαση απόρριψης, στη βάση του Άρθρου 20(2)(ζ)(ii) της σχετικής Νομοθεσίας [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016] και τη διεξαγωγή Δεύτερης Αξιολόγησης.
ΣΤ*	ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΕΝΣΤΑΣΗΣ
	Το πρόγραμμα έλαβε πιστοποίηση από το Συμβούλιο μετά από την αποδοχή της ένστασης του ιδρύματος στη βάση του Άρθρου 20(2)(ζ)(ii) της σχετικής Νομοθεσίας [Ν. 136(I)/2015 και Ν.47(I)/2016].

Στο Γράφημα 5, παρουσιάζεται η διαδικασία αξιολόγησης που ακολουθήθηκε για τα 138 συνολικά προγράμματα σπουδών που πιστοποιήθηκαν κατά το 2017.

Γράφημα 5: Διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης - Πιστοποίησης

7.3 Συμπεράσματα από τη Διεξαγωγή των Αξιολογήσεων

Η ανώτερη εκπαίδευση, η έρευνα και η καινοτομία παίζουν καταλυτικό ρόλο στην υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής, της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Λαμβάνοντας υπόψη την επιθυμία των ευρωπαϊκών κοινωνιών για την ανέλιξή τους σε κοινωνίες της γνώσης, η ανώτερη εκπαίδευση αποτελεί σημαντική συνιστώσα στην κοινωνικο-οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, η συνεχής ανάγκη για νέες ικανότητες και δεξιότητες, απαιτεί από την ανώτερη εκπαίδευση να ανταποκρίνεται επαρκώς.

Λόγω των αυξανόμενων προσδοκιών της σύγχρονης εποχής, τα ιδρύματα προβαίνουν σε ριζικές αλλαγές στην παροχή ανώτερης εκπαίδευσης. Έχουν επιφέρει αλλαγές όσον αφορά στην αποστολή τους, στις μεθόδους παροχής της εκπαίδευσης, στις συνεργασίες τους που αποσκοπούν στη διεθνοποίηση, καθώς και στην ποιότητα γενικά της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, ο ρόλος της διασφάλισης της ποιότητας είναι καταλυτικός στην υποστήριξη των συστημάτων ανώτερης εκπαίδευσης και των ιδρυμάτων και δρα επικουρικά, ούτως ώστε αυτά να ανταποκριθούν στις αλλαγές, διασφαλίζοντας, ταυτόχρονα, ότι τα ακαδημαϊκά προσόντα που θα αποκτηθούν από τους φοιτητές και η εμπειρία τους στην ανώτερη εκπαίδευση παραμένουν στην πρώτη γραμμή της αποστολής τους.

Τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο είναι κοινωνοί του οράματος της διαδικασίας της Μπολόνια για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτερης Εκπαίδευσης και έχουν αντιληφθεί ότι η εμπλοκή τους με τις διαδικασίες διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας, ειδικότερα με τις εξωτερικές διαδικασίες, τους επιτρέπει να αναδείξουν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης αλλά και να αυξήσουν τη διαφάνεια, συμβάλλοντας έτσι στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην καλύτερη αναγνώριση των ακαδημαϊκών προσόντων των προγραμμάτων τους.

Ως εκ τούτου προβαίνουν στην υποβολή αίτησης για αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών, τόσο των νέων όσο και των υφιστάμενων, τα οποία λειτουργούν χωρίς αξιολόγηση στη βάση του προηγούμενου Νομοθετικού πλαισίου, μεριμνώντας για την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών Προτύπων και Κατευθυντήριων Γραμμών (ESG) και των κριτηρίων τα οποία έχει θέσει ο Φορέας.

8.1 Εσωτερική Διασφάλιση Ποιότητας

Ο Φορέας, σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα και τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τη Διασφάλιση της Ποιότητας (ESG) έχει προβεί σε ενέργειες για την εσωτερική διασφάλιση της ποιότητας, οι οποίες περιέχονται στην Δήλωση Πολιτικής Ποιότητας η οποία βρίσκεται αναρτημένη στην ιστοσελίδα του:

«Ο Φορέας ΔΙΠΑΕ επιβεβαιώνει επίσημα τη δέσμευσή του για ποιότητα αναγνωρίζοντας ότι τα υψηλά επαγγελματικά πρότυπα και η ακεραιότητα του έργου του οργανισμού είναι απαραίτητα και ότι η διασφάλιση της ποιότητας κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων του, είναι ουσιώδη στοιχεία για την αξιοπιστία των ενεργειών του και για την εμπιστοσύνη των εμπλεκόμενων μερών, δηλαδή των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης, των σπουδαστών, των κρατικών υπηρεσιών και της κοινωνίας γενικότερα».

Τα θεμελιώδη στοιχεία της πολιτικής ποιότητας του Φορέα ΔΙΠΑΕ είναι:

- Σαφής ορισμός της αποστολής και των στόχων του
- Συμμόρφωση με τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα και Κατευθυντήριες Γραμμές (ESG) και τη σχετική εθνική νομοθεσία
- Διαχείριση της ποιότητας της διαδικασίας αξιολόγησης προγραμμάτων, τμημάτων και ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης
- Διαφάνεια όλων των δραστηριοτήτων του
- Καθιέρωση μηχανισμών λογοδοσίας
- Υιοθέτηση Κώδικα Δεοντολογίας για κάθε μέλος του προσωπικού του Οργανισμού
- Ανάπτυξη κουλτούρας ποιότητας στους εσωτερικούς και εξωτερικούς συνεργάτες και μέλη του οργανισμού
- Καθιέρωση μηχανισμών παρακολούθησης και συνεχούς βελτίωσης των δραστηριοτήτων του
- Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση του Οργανισμού
- Συνεργασία του Φορέα ΔΙΠΑΕ με το ENQA και το EQAR.

Προκειμένου να τηρήσει την πολιτική ποιότητάς του, ο Φορέας ΔΙΠΑΕ, θεσπίζει τους ακόλουθους μηχανισμούς εσωτερικής διασφάλισης ποιότητας:

- Προγραμματισμός δραστηριοτήτων [εξωτερικές αξιολογήσεις] πάνω σε εξαμνιαία Βάση, συστηματική παρακολούθηση της πρόσδου, λήψη αποφάσεων για εσωτερική διασφάλιση της ποιότητας μέσω συνεδριάσεων προσωπικού και Συμβουλίου, αξιολόγηση καθηκόντων και επίτευξης των στόχων και ανατροφοδότηση

- Επίσημες και ανεπίσημες συναντήσεις με τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης και των αντιπροσωπευτικών τους οργάνων σχετικά με τη νομοθεσία, τα κριτήρια, τις διαδικασίες και τα μέσα που σχετίζονται με την εξωτερική αξιολόγηση και πιστοποίηση της ποιότητας
- Εφαρμογή του Κοινού Πλαισίου Αξιολόγησης (CAF), ενός εργαλείου διοίκησης ολικής ποιότητας που χρησιμοποιείται στη δημόσια διοίκηση στην Κύπρο και στην Ευρώπη
- Υιοθέτηση του "Οδηγού Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας των Δημοσίων Υπαλλήλων" για το προσωπικό του Οργανισμού. Το έγγραφο επικεντρώνεται στα εξής:

  - τα βασικά πρότυπα και τους κανόνες που πρέπει να διέπουν τη συμπεριφορά των δημόσιων υπαλλήλων, όταν έρχονται σε άμεση, προσωπική ή τηλεφωνική, επαφή με τους πολίτες, κάτω από τις γενικές υποχρεώσεις για Ευπρέπεια, Επαγγελματισμό και Εντιμότητα.
  - τα πρότυπα δεοντολογίας που πρέπει να διέπουν τη δράση του δημόσιου υπαλλήλου κατά το χειρισμό των υποθέσεων των πολιτών. Εδώ προέχει η τίρηση της νομιμότητας, η υποχρέωση για αμεροληψία, η εχεμύθεια, αντικειμενική κρίση, αξιοπιστία, υπευθυνότητα και διαφάνεια, το καθήκον για ίση μεταχείριση των πολιτών και για χρηστή διοίκηση.

- Παρακολούθηση, επανεξέταση και τακτική επικαιροποίηση των μηχανισμών και διαδικασιών αξιολόγησης και πιστοποίησης

- Συνεδριάσεις του Συμβουλίου του Οργανισμού σε μηνιαία Βάση - Το Συμβούλιο εξετάζει συστηματικά τυχόν σχόλια, αναλύσεις και προτάσεις και, κατά περίπτωση, τις εντάσσει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων
- Συγκέντρωση και ανάλυση ανατροφοδότησης από τα εμπλεκόμενα μέρη όπως τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης, τα μέλη επιτροπών εξωτερικής αξιολόγησης, φοιτητικές ενώσεις, ενώσεις ακαδημαϊκών, επαγγελματικές ενώσεις και Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, σχετικά με την οργάνωση, τα εργαλεία, τις επιδόσεις και τις διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης του οργανισμού
- Καθοδήγηση και κατάρτιση των μελών των επιτροπών εξωτερικής αξιολόγησης και εξειδικευμένη κατάρτιση του προσωπικού του Οργανισμού
- Ανάπτυξη και τακτική επικαιροποίηση μητρώου εμπειρογνωμόνων, με έμπειρους ειδικούς σε όλους τους τομείς από όλη την Ευρώπη
- Συστηματική μελέτη των δημοσιεύσεων και εκθέσεων του ENQA
- Οργάνωση σεμιναρίων για τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης με στόχο την ενημέρωση και καθοδήγηση σχετικά με τις πολιτικές του Οργανισμού και τις διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης
- Ανάπτυξη και συστηματική ενημέρωση των εντύπων, ερωτηματολογίων, εγγράφων κλπ. με στόχο τη διαφάνεια και την ίση μεταχείριση των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση των διαδικασιών και των δραστηριοτήτων του Οργανισμού από το Συμβούλιο του Οργανισμού και από αρμόδιο για το θέμα λειτουργό
- Καταγραφή και παρουσίαση των δραστηριοτήτων του Οργανισμού και κατανομή καθημερινών καθηκόντων στα μέλη του προσωπικού μέσω διαδικασιών από τη θάση προς την κορυφή (bottom-up).

Το Συμβούλιο του Φορέα ΔΙΠΑΕ δεσμεύεται να διασφαλίσει την εκπλήρωση αυτής της πολιτικής ποιότητας και την περιοδική επικαιροποίησή της λαμβάνοντας υπόψη την εξέλιξη των θεμάτων της ανώτερης εκπαίδευσης, τις ανάγκες του Οργανισμού και εκείνες της κοινωνίας.

Η παρούσα πολιτική ποιότητας κοινοποιείται σε όλους τους εσωτερικούς και εξωτερικούς εταίρους του Οργανισμού και διατίθεται στον ιστότοπο του Οργανισμού.»

8.2 Ενημέρωση και Εμπλοκή Κοινωνικών Εταίρων:

Πρωταρχικός στόχος του Φορέα υπόρξει από τη σύστασή του, η ευρύτερη δυνατή ενημέρωση των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης και όλων των εμπλεκόμενων φορέων, για τον σκοπό και τους στόχους των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας αλλά και η εμπλοκή τους στις διαδικασίες αυτές.

Ο Φορέας είναι ανοικτός σε διάλογο με τους κοινωνικούς του εταίρους με στόχο να επιτύχει την αποστολή του αλλά και να βελτιώσει τις υπηρεσίες που προσφέρει σε εθνικό επίπεδο για την εξωτερική αξιολόγηση και πιστοποίηση της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης. Σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και την Κοινωνική Επιτροπή Παιδείας και Πολιτισμού, ο Φορέας εφαρμόζει την διακρητική πολιτική της κυβέρνησης για εγκαθίδρυση της Κύπρου ως περιφερειακού και διεθνούς εκπαίδευτικού και ερευνητικού κέντρου.

Σημαντικοί κοινωνικοί εταίροι του Φορέα είναι και οι ακόλουθοι:

- Ιδρύματα Ανώτερης Εκπαίδευσης
- Επιτροπές Εξωτερικής Αξιολόγησης
- Σύνοδος των Πρυτάνεων των Κυπριακών Πανεπιστημίων
- Παγκύπριος Σύνδεσμος Ιδιωτικών Σχολών Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΠΑΣΙΣΤΕ)
- Κυπριακός Σύνδεσμος Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΣΑΙΣΤΕΚ)
- Σύνδεσμος Ιδρυμάτων Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΣΙΑΕΚ)
- Παγκύπρια Φοιτητική Ένωση (ΠΟΦΕΝ)
- Επαγγελματικά Σώματα / Συνδέσμοι / Συμβούλια (για τα ρυθμιζόμενα επαγγέλματα)

Ο Φορέας διασφαλίζει ότι υπάρχει ανοικτό κανάλι επικοινωνίας με τους κοινωνικούς του εταίρους, για ενημέρωση και εμπλοκή τους μέσω των ακόλουθων εργαλείων/διαδικασιών:

- Διαδίκτυο (Ιστοσελίδα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης)
- Διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων
- Συναντήσεις με επικεφαλής ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης ή/και των Συνδέσμων τους
- Χρήση ερωτηματολογίων για ανατροφοδότηση

8.2.1 Ιστότοπος του Φορέα και Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (www.dipae.ac.cy, [facebook](https://www.facebook.com/DIPAE.cy))

Ο Φορέας ΔΙΠΑΕ προβαίνει στη συνεχή ενημέρωση / επικαιροποίηση του ιστοτόπου του, μέσω του οποίου παρέχονται πληροφορίες για τον Φορέα, για τη Νομοθεσία και για τις διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο, όπως επίσης και πληροφόρηση για τα αξιολογημένα-πιστοποιημένα προγράμματα σπουδών. Ταυτόχρονα, αναρτώνται ανακοινώσεις για ενημέρωση του κοινού και των ιδρυμάτων.

Σημαντική καινοτομία στον ιστότοπο του Φορέα, κατά το 2017, αποτελεί η παροχή της δυνατότητας έρευνας στην ιστοσελίδα όπου βρίσκονται αναρτημένα τα πιστοποιημένα προγράμματα σπουδών με λέξη κλειδί, τον τύπο ή το όνομα του ιδρύματος κτλ.

Ταυτόχρονα, στη βάση των Ευρωπαϊκών Προτύπων και Κατευθυντήριων Γραμμών για τη Διασφάλιση της Ποιότητας (ESG) αλλά και στη βάση του εθνικού νομικού πλαισίου, ο Φορέας έχει προβεί στην ανάρτηση για κάθε πιστοποιημένο πρόγραμμα σπουδών, μετά και την 25η Σύνοδο του της Έκθεσης της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης και της Τελικής Έκθεσης του Φορέα, επιτυγχάνοντας έτσι τη διαφάνεια όσον αφορά στη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης και της πιστοποίησης.

Ο Φορέας έχει επίσης δημιουργήσει τη δική του σελίδα στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης Facebook όπου αναρτάται άμεση ενημέρωση για τις αποφάσεις του Συμβουλίου και τις δραστηριότητες του Φορέα.

8.2.2 Διοργάνωση Ημερίδων και Συνεδρίων

8.2.2.1 Ενημερωτική Ημερίδα - 25 Απριλίου 2017

Ο Φορέας διοργάνωσε την πιο πάνω ημερίδα με στόχο την ενημέρωση και καθοδήγηση των ιδρυμάτων όσον αφορά στον ορθό καταρτισμό των εντύπων και για να προσφέρει διευκρινίσεις αναφορικά με τις αποφάσεις πολιτικής του Συμβουλίου. Η ημερίδα απευθυνόταν σε λειτουργούς της διοίκησης των ιδρυμάτων όπως επίσης και συντονιστές προγραμμάτων σπουδών.

8.2.2.2 Ημερίδα με Θέμα: «Standards and Guidelines for Quality Assurance in Medical and Health Professions Education» 2 Ιουνίου 2017

Ο Φορέας, στο πλαίσιο της συνεργασίας του με την Παγκόσμια Ομοσπονδία για την Ιατρική Εκπαίδευση (World Federation for Medical Education - WFME) διοργάνωσε στις 2 Ιουνίου 2017, ημερίδα με τίτλο «Standards and Guidelines for Quality Assurance in Medical and Health Professions Education».

Κύριος ομιλητής κατά την ημερίδα ήταν ο Πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του WFME, Καθ. David Gordon. Στην ημερίδα απεύθυναν χαιρετισμό, ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού Κώστας Καδής, η Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου Υγείας Χριστίνα Γιαννάκη, εκ μέρους του Υπουργού Υγείας Γιώργου Παμπορίδη, ο Πρόεδρος του Ιατρικού Συμβουλίου Δρ Στυλιανός Κακουλλής και ο Πρόεδρος του Συμβουλίου του Φορέα Διασφάλισης και Πιστοποίησης Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης Καθ. Μαίρη Κουτσελίνη.

Στην συζήτηση που ακολούθησε, συμμετείχαν οι Κομιτήρες των Ιατρικών Σχολών του Πανεπιστημίου Κύπρου, του Πανεπιστημίου Λευκωσίας και του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου. Η πραγματοποίηση της ημερίδας σηματοδότησε την έναρξη του διαλόγου και των διαδικασιών για την δημιουργία πλαισίου για την αξιολόγηση των Ιατρικών Σχολών και των προγραμμάτων σπουδών στον τομέα της υγείας.

8.2.3 Συναντήσεις με Επικεφαλής των Ιδρυμάτων

Επιπρόσθετα, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου πραγματοποίησε συναντήσεις με τους επικεφαλής των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης για συζήτηση των αιτημάτων τους.

8.2.4 Χρήση Ερωτηματολογίων

Σε συνέχεια των μέχρι στιγμής ενεργειών του, για τη λήψη ανατροφοδότησης από τους εμπλεκόμενους φορείς, το Συμβούλιο του Φορέα αποφάσισε για την εφαρμογή μιας πιο συστηματικής προσέγγισης στο πλαίσιο της οποίας συλλέγονται δεδομένα αναφορικά [α] με τις γνώμες των εμπλεκόμενων φορέων για τη διαμόρφωση της πολιτικής και των διαδικασιών της διασφάλισης της ποιότητας και [β] η δική τους αξιολόγηση για το έργο που επιτελεί ο Φορέας γενικότερα.

Συγκεκριμένα, εντός του 2017 ο Φορέας ετοίμασε ερωτηματολόγιο για ανατροφοδότηση από τα Μέλη των Επιτροπών Εξωτερικής Αξιολόγησης για την λόγω ερωτηματολόγιο, τα μέλη των Επιτροπών αξιολογούν και σχολιάζουν τις διαδικασίες του Φορέα, τα κριτήρια αξιολόγησης, τα έντυπα, τα εργαλεία κτλ (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1**).

Ο Φορέας έχει επίσης ετοιμάσει ερωτηματολόγια για ανατροφοδότηση από τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης σχετικά με τη διαδικασία και τα οφέλη της εξωτερικής αξιολόγησης, την οργάνωση, τα εργαλεία, κτλ (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2**).

9

Συστηματοποίηση Διαδικασιών Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας

Με στόχο την καλύτερη δυνατή συστηματοποίηση των διαδικασιών του και στην υποβοήθηση του έργου του αλλά και του έργου των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης, ο Φορέας προέβη σε αναθεώρηση/επικαιροποίηση των υφιστάμενων εντύπων ή/και στον καταρτισμό νέων εντύπων, τα οποία δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του ως ακολούθως:

Καταβολή Τελών:

- 100.1.1 - Καταβολή των τελών Προγραμματικής Αξιολόγησης - Πιστοποίησης (αναθεωρημένο)
- 100.1.2 - Καταβολή των τελών Ιδρυματικής / Τμηματικής Αξιολόγησης - Πιστοποίησης (αναθεωρημένο)
- 100.1.3 - Καταβολή των τελών Αξιολόγησης - Πιστοποίησης προγράμματος σπουδών που προσφέρεται με τη Μέθοδο της Δικαιοχροσης (αναθεωρημένο)

Αιτήσεις:

- 200.1 - Αίτηση για Αξιολόγηση - Πιστοποίηση Προγράμματος Σπουδών (αναθεωρημένο)
- 200.1.3 - Συμπληρωματικό Έντυπο για την Υποβολή Προγράμματος Σπουδών που Προσφέρεται Εξ Αποστάσεως (νέο)
- 200.2 - Αίτηση για Ιδρυματική Αξιολόγηση (αναθεωρημένο)
- 200.2.2 - Προσάρτημα - Έκδοση Πιστοποιητικού Επιθεώρησης για Δημόσια και Δημόσιας Χρήσης Κτήρια (Νέο)

Εκθέσεις:

- 300.1.1 - Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης Προγράμματος Σπουδών
- 300.2.2 - Έκθεση Εξωτερικής Αξιολόγησης - Ιδρυματική Αξιολόγηση

Υποβολή Στοιχείων:

- 500.2 - Έντυπο «Φάκελος Βιβλιαρίων Απαντήσεων» (νέο)
- 500.3 - Υποβολή Στοιχείων για τα Εξ Αποστάσεως Προγράμματα Σπουδών (νέο)
- 500.4.1 - Γενική Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης Ιδρύματος Ανώτερης Εκπαίδευσης - Οδηγίες (νέο)
- 500.4.2 - Γενική Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης Ιδρύματος Ανώτερης Εκπαίδευσης - Αρχείο Excel (νέο)
- 500.5 - Κατάλογος Νέων Μελών ή Αντικατάστασης Μελών Ακαδημαϊκού Προσωπικού (νέο)

10

Διεθνοποίηση του Φορέα

Κατά το 2017 ο Φορέας προέβη σε ενέργειες για την ένταξή του σε Ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας. Συγκεκριμένα, έχουν τροχοδρομηθεί οι διαδικασίες για αξιολόγηση και ένταξη του Φορέα στο Ευρωπαϊκό Μητρώο Διασφάλισης Ποιότητας (European Quality Assurance Register - EQAR), το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτερη Εκπαίδευση (European Association for Quality Assurance - ENQA) και την Παγκόσμια Ομοσπονδία για την Ιατρική Εκπαίδευση (World Federation for Medical Education - WFME).

10.1 Συμμετοχή του Φορέα σε Διεθνείς και Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς

10.1.1 Διαδικασία Εγγραφής στο Ευρωπαϊκό Μητρώο Διασφάλισης Ποιότητας (European Quality Assurance Register – EQAR)

Σύμφωνα με το Άρθρο 26 (6) (a) των «Περί της Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης και της Ιδρυσης και Λειτουργίας Φορέα για Συναφή Θέματα Νόμων του 2015 και 2016».

Ο Φορέας έχει υποχρέωση να υποβάλλεται σε Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς του, με βάση διαδικασίες εξωτερικής αξιολόγησης, με σκοπό να διασφαλίζεται η ποιότητα του έργου του και η Αξιολόγηση αυτή να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ευρύτερης αυτογνωσίας και λογοδοσίας του.

Το Συμβούλιο του Φορέα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, αποφάσισε να ξεκινήσει τις διαδικασίες για την εγγραφή του στο «Ευρωπαϊκό Μητρώο Φορέων Διασφάλισης Ποιότητας» που είναι το αρμόδιο Ευρωπαϊκό σώμα για τη διαπίστευση φορέων διασφάλισης ποιότητας, οι οποίοι πληρούν τα Ευρωπαϊκά Πρότυπα και τις Κατευθυντήριες Γραμμές και την εγγραφή τους στο σχετικό κατάλογο.

Για την εγγραφή του Φορέα στο εν λόγω μητρώο θα πρέπει να πραγματοποιηθεί αξιολόγηση του από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτερη Εκπαίδευση (European Association for Quality Assurance - ENQA).

10.1.2 Διαδικασία Αξιολόγησης από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτερη Εκπαίδευση (ENQA)

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο για τη Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτερη Εκπαίδευση (European Association for Quality Assurance - ENQA) είναι ένας Οργανισμός ο οποίος εκπροσωπεί τις αρχές και σώματα διασφάλισης ποιότητας των χωρών μελών του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτερης Εκπαίδευσης. Το ENQA προωθεί την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της διασφάλισης ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης και παρέχει

Ανάλυση SWOT του Φορέα

πληροφόρηση και τεχνογνωσία στα μέλη του αλλά και προς όλους τους εμπλεκόμενους, με απώτερο στόχο να αναπτύξουν και να μοιραστούν καλές πρακτικές και για να προωθήσουν την ευρωπαϊκή διάσταση στη διασφάλιση ποιότητας. Ο Φορέας είναι Συνδεδεμένο Μέλος (Affiliate Member) του ENQA.

Ως πρώτο βήμα στην τροχοδρόμηση των διαδικασιών για την αξιολόγησή του, ο Φορέας φιλοξένησε εμπειρογνώμονες του ENQA στην Κύπρο οι οποίες είχαν συναντήσεις με το Συμβούλιο του Φορέα. Η ενέργεια αυτή κρίθηκε ως απαραίτητη για την αποτελεσματική προετοιμασία του Φορέα για την επικείμενη εξωτερική αξιολόγησή του.

Οι εμπειρογνώμονες ήταν: η Δρ Tove Blytt Holmen, Μέλος του Συμβουλίου του ENQA από το 2012 και Ανώτερος Σύμβουλος στον Φορέα Αξιολόγησης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης της Νορβηγίας (NOKUT) και η Agne Grajauskiene, Reviews Manager του ENQA, υπεύθυνη για τις αξιολογήσεις φορέων διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης, επικεφαλής των σεμιναρίων εκπαίδευσης και κατάρτισης των αξιολογητών του οργανισμού και συντονίστρια της ομάδας εργασίας του ENQA που είναι αρμόδια για την εσωτερική διασφάλιση ποιότητας του οργανισμού.

Ο συντονισμός της εξωτερικής αξιολόγησης του Φορέα για εγγραφή στο EQAR ανατέθηκε επίσημα στο ENQA. Η αξιολόγηση του Φορέα από το ENQA και η ενδεχόμενη θετική πιστοποίησή του θα οδηγήσει τόσο στην εγγραφή του Φορέα στο EQAR όσο και στο να καταστεί ο Φορέας πλήρες μέλος του ENQA εντός του 2019. Η επιτόπιου επίσκεψη της Επιτροπής Αξιολόγησης του ENQA (Review Panel) προγραμματίστηκε να πραγματοποιηθεί στις αρχές Οκτωβρίου 2018.

10.1.3 Διεθνές Δίκτυο για τη Διασφάλιση και Πιστοποίηση της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης (INQAAHE)

Το Διεθνές Δίκτυο για τη Διασφάλιση και Πιστοποίηση της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης (International Network for Quality Assurance and Accreditation Higher Education - INQAAHE), είναι ένας σύνδεσμος στον οποίο δραστηριοποιούνται 300 περίπου οργανισμοί στον τομέα της διασφάλισης ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης. Ο Φορέας είναι Πλήρες Μέλος (Full Member).

10.1.4 Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων (EUA)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Πανεπιστημίων (European University Association - EUA) αντιπροσωπεύει πανεπιστήμια και συμβούλια πρυτάνεων σε 47 Ευρωπαϊκές χώρες. Παίζει σημαντικό ρόλο στη Διαδικασία της Μπολόνια και μετέχει ενεργά στον διάλογο για τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορούν την Ανώτερη Εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία. Ο Φορέας είναι Συνδεδεμένο Μέλος (Affiliate Member).

10.1.5 World Federation for Medical Education (WFME)

Εντός του 2017, ο Φορέας Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης, ξεκίνησε τις διαδικασίες για τη δημιουργία πλαισίου για την αξιολόγηση των Ιατρικών Σχολών και των προγραμμάτων σπουδών που αφορούν στον τομέα της υγείας.

Στις 2 Ιουνίου 2017, διοργανώθηκε με τίτλο «Standards and Guidelines for Quality Assurance in Medical and Health Professions Education» στην οποία κύριος ομιλητής ήταν ο Πρόεδρος του Εκτελεστικού Συμβουλίου του WFME, Καθ. David Gordon. Στην ημερίδα κλήθηκαν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς οι οποίοι συμμετείχαν στον διάλογο για τη διασφάλιση και πιστοποίηση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών που αφορούν στον τομέα της υγείας.

Εντός του 2019 ο Φορέας θα τύχει αξιολόγησης από τον εν λόγω οργανισμό, ούτως ώστε να ενταχθεί στους αναγνωρισμένους φορείς παροχής πιστοποίησης ποιότητας των σχολών και των προγραμμάτων σπουδών στον τομέα της ιατρικής και της υγείας.

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

01

Strengths

- Επίσημο νομικό καθεστώς
- Ικανοποιητική οικονομική στήριξη από την Πολιτεία
- Διαφανείς διαδικασίες και λογοδοσία που προνούνται από το νομικό πλαίσιο
- Καθηερωμένη, κοινή για όλους και δημοσιευμένη διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης
- Διαθεσιμότητα υποστρικτικού υλικού, εύκολα προσβάσιμου με οδηγίες, έντυπα κτλ
- Συμμόρφωση με τα διεθνή και ευρωπαϊκά πρότυπα στον τομέα της διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας
- Προσόντα, εμπειρία και ικανότητες του προσωπικού
- Εμπειρογνωμούντης Προέδρου, του Αντιπροέδρου και Μελών του Συμβουλίου

ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

02

Weaknesses

- Χρονοβόρες οικονομικές διαδικασίες μέσω του Λογιστηρίου του Υπουργείου Παιδείας
- Καθυστέρηση στις διαδικασίες εξυπορέτησης των αναγκών του Φορέα από τις άλλες υπηρεσίες του ΥΠΠ, στις οποίες είναι υποχρεωμένος να απευθύνεται
- Έλλειψη σαφούς οργανωτικής δομής, λόγω υποστελέχωσης.
- Προβλήματα οργάνωσης, συντονισμού των καθημερινών (day-to-day) εργασιών του προσωπικού, λόγω υποστελέχωσης.
- Μη ύπαρξη διαδικτυακής πλατφόρμας υποβολής και διαχείρισης των αιτήσεων που υποβάλλονται για εξωτερική αξιολόγηση

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

03

Opportunities

- Στρατηγική του κράτους για ανάδειξη της Κύπρου σε περιφερειακό κέντρο παροχής ανώτερης εκπαίδευσης
- Η ευθυγράμμιση των πολιτικών της κυβέρνησης με τη Διαδικασία της Μπολόνια
- Η ωριμότητα και η εποιμότητα της μεγάλης πλειοψηφίας των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης για προσαρμογή με τα νέα δεδομένα στη διασφάλιση πιστοποίησης της ποιότητας
- Η ενεργός συμμετοχή του Φορέα σε διεθνείς οργανισμούς όπως ο ENQA, INQAAHE, EUA

ΑΠΕΙΛΕΣ

04

Threats

- Δυσκολίες αποδοχής του νέου νομοθετικού πλαισίου από ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης
- Η εξάρτηση του Φορέα από τις διαδικασίες των Διευθύνσεων, Τμημάτων και αξιωματούχων του ΥΠΠ
- Μη στελέχωση στη βάση οργανογράμματος, το οποίο προνοεί για 12 τουλάχιστον Λειτουργούς προγραμμάτων, 3 διοικητικούς, λογιστικό λειτουργό, Βοηθό λογιστικό λειτουργό, υποστρικτικό προσωπικό αρχείου, γραμματείας και τεχνολογίας.
- Η αυξητική τάση σε ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης

Στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του Φορέα, έχει αποδειχθεί ότι χρειάζεται τη στήριξη του κράτους όσον αφορά στην στελέχωση, στις υποδομές και στην πλήρη οικονομική του ανεξαρτησία για να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά και με επιτυχία στο έργο του και να υποστηρίξει την ανάπτυξη της ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο.

Έκθεση Ποιότητας – Η ποιοτική αναβάθμιση της ανώτερης εκπαίδευσης και ο ρόλος του Φορέα

Η ανώτερη εκπαίδευση, η έρευνα και η καινοτομία παίζουν ένα καταλυτικό ρόλο στην υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής, της οικονομικής ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας. Οι Ευρωπαϊκές κοινωνίες επιδιώκουν την ανέλιξη τους σε κοινωνίες της γνώσης και η ανώτερη εκπαίδευση αποτελεί σημαντική συνιστώσα στην κοινωνικο-οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, η συνεχής αναζήτηση νέων ικανοτήτων και δεξιοτήτων απαιτεί από την ανώτερη εκπαίδευση να ανταποκρίνεται έγκαιρα και αποτελεσματικά.

Ανταποκρινόμενα στις αυξανόμενες και επιτακτικές απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής, τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης της Κύπρου χρειάζεται να αναπροσαρμοστούν και να αναθεωρήσουν πολλές από τις ως τώρα πολιτικές όσον αφορά στην παροχή ποιοτικής ανώτερης εκπαίδευσης. Να συνεχίσουν τις αλλαγές όσον αφορά στην αποστολή τους, στις μεθόδους παροχής της εκπαίδευσης, στις συνεργασίες τους, στο διδακτικό προσωπικό, στη διεθνοποίηση και στην αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, ο ρόλος του Φορέα και της διασφάλισης της ποιότητας είναι καταλυτικός όσον αφορά στην υποστήριξη των συστημάτων ανώτερης εκπαίδευσης και των ιδρυμάτων. Ο Φορέας δρα, επί του παρόντος, καθοδηγητικά, διότι πολλά είναι εκείνα που χρήζουν βελτίωσης και αναπροσαρμογής, ευελπιστώντας ότι μέχρι το τέλος της θητείας του πρώτου Συμβουλίου (2015 - 2020) θα είναι σε θέση, με τη συνεργασία όλων, πολιτείας, ιδρυμάτων και ευρωπαϊκών οργανισμών, να δρα επικουρικά, ούτως ώστε τα ιδρύματα να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις αλλαγές, διασφαλίζοντας, ταυτόχρονα, ότι τα ακαδημαϊκά προσόντα που θα αποκτηθούν από τους φοιτητές και η εμπειρία τους, κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, παραμένουν στην πρώτη γραμμή της αποστολής των ιδρυμάτων.

Τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο είναι κοινωνοί του οράματος της διαδικασίας της Μπολόνια για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτερης Εκπαίδευσης και έχουν αντιληφθεί ότι η εμπλοκή τους με τις διαδικασίες διασφάλισης και πιστοποίησης της ποιότητας, ειδικότερα με τις εξωτερικές διαδικασίες, τους επιτρέπει να αναδείξουν την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης αλλά και να αυξήσουν τη διαφάνεια, συμβάλλοντας έτσι στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης και στην καλύτερη αναγνώριση των ακαδημαϊκών προσόντων των προγραμμάτων τους. Ως εκ τούτου, προβαίνουν στην υποβολή αίτησης για αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών, τόσο των νέων όσο και των υφιστάμενων, τα οποία λειτουργούν χωρίς αξιολόγηση στη βάση του προηγούμενου Νομοθετικού πλαισίου, μεριμνώντας για την εφαρμογή των Ευρωπαϊκών προτύπων και κατευθυντήριων γραμμών και των κριτηρίων τα οποία έχει θέσει ο Φορέας.

Έχει καταστεί πλέον δεδομένο ότι η πιστοποίηση λειτουργεί προς όφελος των φοιτητών, των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης των εργοδοτών και της κοινωνίας γενικότερα καθώς μέσω αυτής διασφαλίζεται ότι ο απόφοιτος θα εξασφαλίσει τις γνώσεις, τις ικανότητες και τις δεξιότητες, δηλαδή τα μαθησιακά αποτελέσματα που αντικατοπτρίζονται στα κριτήρια της εξωτερικής αξιολόγησης.

Συγκεκριμένα η πιστοποίηση,

- οδηγεί στην αναβάθμιση της αξίας των τίτλων σπουδών και στη διεθνή αναγνώρισή τους,
- ενισχύει την κινητικότητα των φοιτητών και του ακαδημαϊκού προσωπικού,
- αυξάνει τις ευκαιρίες απασχόλησης σε θέσεις εργασίας, όπου η κατοχή πιστοποιημένων τίτλων

σπουδών αποτελεί προϋπόθεση πρόσληψης,

- διευκολύνει την πρόσβαση σε μεταπυχαρικά προγράμματα σπουδών στην Κύπρο και στο εξωτερικό,
- καθιστά ελκυστική την ανώτερη εκπαίδευση της Κύπρου σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- αποτελεί απόδειξη της σύνδεσης ενός προγράμματος σπουδών με τον οικείο επαγγελματικό κλάδο και τα απαιτούμενα επαγγελματικά προσόντα, εάν το αντικείμενο του προγράμματος σπουδών σχετίζεται με ρυθμιζόμενα επαγγέλματα,
- διασφαλίζει για τους εργοδότες ότι οι απόφοιτοι διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που απαιτούνται για μια συγκεκριμένη θέση εργασίας, κ.ο.κ.

Βασικός στόχος του Φορέα και βασικός όρος εντολής του στη Νομοθεσία που διέπει την ίδρυση και λειτουργία του είναι η καλλιέργεια κουλτούρας ποιότητας και η συνεχής βελτίωση των ιδρυμάτων ανώτερης εκπαίδευσης καθώς, αυτά, ανταποκρινόμενα στα κριτήρια της ποιότητας, παρουσιάζουν όλο και καλύτερες επιδόσεις.

Η εξωτερική αξιολόγηση, μέσω της οποίας διαπιστώνεται κατά πόσον ένα ίδρυμα/τμήμα/πρόγραμμα σπουδών πληροί τα ελάχιστα κριτήρια ποιότητας αποσκοπεί ταυτόχρονα στην εμπειρισταριμόνη επισήμανση των θετικών και αρνητικών σημείων, με σκοπό την ανάπτυξη της αυτογνωσίας των ιδρυμάτων και, συνακόλουθα, τη βελτίωσή τους.

Κατά τη διαδικασία της εξωτερικής αξιολόγησης, αξιολογούνται στη βάση ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων τα πιο κάτω:

1. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΙ ΠΟΡΟΙ

- Οργάνωση διδακτικού έργου
- Διδασκαλία
- Διδακτικό προσωπικό

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

- Σκοπός και μαθησιακά αποτελέσματα του Προγράμματος Σπουδών
- Δομή και Περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών
- Διασφάλιση Ποιότητας του Προγράμματος Σπουδών
- Διαχείριση του Προγράμματος Σπουδών
- Διεθνής Διάσταση του Προγράμματος Σπουδών
- Σύνδεση με την Αγορά Εργασίας και την Κοινωνία

3. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

- Συνέργεια Έρευνας Διδασκαλίας

4. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΦΟΙΤΗΤΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ

- Διοικητικοί Μηχανισμοί
- Υποδομές / Υποστήριξη
- Οικονομικοί Πόροι

5. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

6. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η χρήση των κριτηρίων στοχεύει στη διαπίστωση των αδυναμιών και αποκλίσεων σε σχέση με την ακαδημαϊκή φυσιογνωμία, τους στόχους και την αποστολή του ιδρύματος και τη συγκριτική των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης τους με τους στόχους του ισχύοντος συστήματος ανώτερης εκπαίδευσης της Δημοκρατίας και των Ευρωπαϊκών Προτύπων και Κατευθυντήριων Γραμμών (ESG).

Πιο κάτω παρουσιάζονται τα γενικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις, τα οποία είναι βασισμένα πάνω στα ευρήματα των Επιτροπών Εξωτερικής Αξιολόγησης όπως αυτά καταγράφηκαν στις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης.

13 Επιλογικά

Διεξαγωγή Έρευνας:

Τα κριτήρια ποιότητας αναφέρονται σε ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον που διεξάγει, προωθεί και αξιοποιεί την έρευνα στη διδασκαλία. Επισημάνθηκε ότι η ερευνητική κουλτούρα και όχι απλώς η πληροφόρηση για τα σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα είναι απαραίτητη για την προσφορά προγραμμάτων πτυχίου και μεταπτυχιακών.

Η ερευνητική κουλτούρα που απαιτείται από ένα σύγχρονο ίδρυμα ανώτερης εκπαίδευσης, αποτυπώνεται στις δημοσιεύσεις του προσωπικού που διδάσκει σε κάθε πρόγραμμα και δεν αρκεί, για την ανάπτυξή της, η εγκαθίδρυση Κέντρων Έρευνας.

Ιδιαίτερες συστάσεις σε σχέση με τη διεξαγωγή έρευνας έγιναν σε ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης μη πανεπιστημιακού επιπέδου στα οποία η κουλτούρα έρευνας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπιγενένη.

Αριθμός και Καταλληλότητα Ακαδημαϊκού Προσωπικού:

Το επαρκές ακαδημαϊκό και ερευνητικό προσωπικό αποτελεί βασικό στοιχείο πιστοποίησης ενός προγράμματος ανώτερης εκπαίδευσης αφού ο λόγος διδασκόντων, προγραμμάτων και φοιτητών είναι στοιχείο που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και την ποιότητα των προγραμμάτων και της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Σε Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης έγιναν συστάσεις για τη διασφάλιση επαρκούς αριθμού κατάλληλου ακαδημαϊκού και ερευνητικού προσωπικού με συναφή προσόντα για την έναρξη λειτουργίας ενός προγράμματος σπουδών, ειδικότερα του μόνιμου προσωπικού. Οι εν λόγω συστάσεις έγιναν κατά κύριο λόγο στις περιπτώσεις νέων προγραμμάτων σπουδών τα οποία, στη βάση του Νομοθετικού πλαισίου, δεν βρίσκονταν σε λειτουργία. Σε ορισμένες περιπτώσεις επισημάνθηκε επίσης ότι ο φόρτος εργασίας τους δεν τους επιτρέπει την ενασχόλησή τους με την έρευνα.

Εξ Αποστάσεως Προγράμματα Σπουδών:

Για τα εξ αποστάσεως προγράμματα σπουδών, ο Φορέας εξετάζει την αίτηση εφαρμόζοντας κατ' αναλογίαν, τα κριτήρια που εφαρμόζονται στις αντίστοιχες περιπτώσεις αξιολόγησης και πιστοποίησης συμβατικών προγραμμάτων σπουδών και σύμφωνα με τα ειδικά κριτήρια για τα εξ αποστάσεως προγράμματα σπουδών τα οποία δημοσιεύει ο Φορέας.

Όσον αφορά στα ειδικά κριτήρια για τα εξ αποστάσεως προγράμματα σπουδών, αξιολογήθηκαν αρνητικά προγράμματα για τα οποία δεν είχαν αναπτυχθεί αναλυτικοί Οδηγοί Μελέτης με βάση τα υποδείγματα τα οποία αναρτώνται στην ιστοσελίδα του Φορέα.

Το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών, εξετάζεται ούτως ώστε να διαπιστωθεί ότι το περιεχόμενο των μαθημάτων ανταποκρίνεται στους σκοπούς και στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα.

Από τις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης απέσπασαν θετικά σχόλια και βαθμολογίες τα ακόλουθα:

- Η αποτελεσματικότητα των διοικητικών μηχανισμών και των δομών φοιτητικής μέριμνας
- Η καταλληλότητα των κτηριακών και άλλων υποδομών των ιδρυμάτων
- Η ανταπόκριση των προγραμμάτων σπουδών στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας, οικονομίας και της αγοράς εργασίας.
- Η ύπαρξη των μηχανισμών εσωτερικής διασφάλισης της ποιότητας.

Η διασφάλιση και πιστοποίηση της ποιότητας υπόρχει ένας από τους σημαντικότερους τομείς της μεταρρύθμισης της ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο. Αναγνωρίζεται, από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και από την κοινωνία γενικότερα, ως ένας τομέας δυναμικής εξέλιξης. Παρόλο που έχουν γίνει σημαντικά βήματα εδώ και δυόμισι χρόνια, ξεκινώντας από την ίδρυση του Φορέα, του πρώτου εθνικού σώματος διασφάλισης της ποιότητας της ανώτερης εκπαίδευσης, το μέλλον επιφυλάσσει νέες προκλήσεις σε αυτό το ραγδαία μεταβαλλόμενο περιβάλλον της ανώτερης εκπαίδευσης.

Οι προκλήσεις για τον Φορέα εντάσσονται σε τρεις στρατηγικούς τομείς:

- Εστίαση στην ποιοτική αναβάθμιση προγραμμάτων σπουδών και ιδρυμάτων και στην προσέλκυση ποιοτικών σπουδαστών και φοιτητών, ούτως ώστε ο Κύπρος να καταστεί ποιοτικό και ανταγωνιστικό κέντρο σπουδών.
- Ανάπτυξη κουλτούρας ποιότητας στα ιδρύματα για αυτό - βελτίωση και ανάπτυξη
- Παροχή εκ μέρους του Φορέα θεματικών αναλύσεων για την ποιότητα της ανώτερης εκπαίδευσης στα πρότυπα των πληροφοριών που παρέχονται από τους άλλους ευρωπαϊκούς φορείς.

Ο Φορέας είναι σε θέση να επιτελέσει τους όρους εντολής του που προβλέπονται από τη νομοθεσία και να καταστεί πυρήνας βελτίωσης και ανάπτυξης της ανώτερης εκπαίδευσης στην Κύπρο.

Selected Translated Sections

Επιλεγμένες μεταφρασμένες ενότητες

14 Introductory Remarks by the Chair of the CYQAA Council

Quality assurance in higher education is the key objective of the European Higher Education Area, in which Cyprus is actively involved. The Cyprus Agency for Quality Assurance and Accreditation in Higher Education (CYQAA) has, as its basic principle, the high sense of responsibility towards students and the society for the provision high quality higher education.

Quality in higher education is determined by excellence in all areas, such as philosophy and academic mission, programs, research, teaching staff, infrastructure. Also, quality is reflected in the recognition of the higher education institution by both the local and the international community as well as in the degree of attractiveness for high quality students.

The implementation of the European Standards and Guidelines (ESG) is crucial for the accreditation of programs of study. The implementation of the ESG alone is not enough to attract high-quality students, i.e., students seeking destinations and institutions with reputation and excellence ranking highly in Europe and internationally.

The CYQAA, according to the relevant legislation and the European Standards and Guidelines (ESG), has established quality criteria which are published on its website. These criteria, which are applied in the process of external evaluation of higher education institutions, correspond to both qualitative and quantitative indicators regarding the quality and effectiveness of teaching and learning, research, services offered by institutions to students, infrastructure, equipment, etc.

The central pillars of the external evaluation system are: consistent, objective and independent external evaluation carried out by experts participating in the External Evaluation Committees (EECs) appointed by the Council of the Agency. Relevant information in regard to external evaluation are made public in order to inform each interested party and for the sake of transparency.

In addition to the large number of evaluations carried out in 2017, the Agency has taken steps to join European and international quality assurance and accreditation bodies. In particular, the procedures for evaluating and registering the Agency to: the European Quality Assurance Register (EQAR), the European Association for Quality Assurance (ENQA) and the World Federation for the World Education for Medical Education (WFME).

Cyprus' higher education can serve the government objective for establishing Cyprus as a regional center for quality education. The CYQAA has adopted this objective and is working towards this direction with the respective European bodies and the higher education institutions in Cyprus, to achieve it.

The study "The Contribution of Higher Education to Cyprus" (2018), by Ernst and Young showed that Cyprus' higher education sector could be utilized as a factor for economic growth. However, a prerequisite for that, as indicated by the countries that have achieved it, is to attract high-quality students due to the reputation of higher education institutions for quality.

Higher education in Cyprus has much room for improvement, qualitative upgrading and recognition as an attractive destination for quality students. A series of measures, educational and political, must be imple-

Quality Report – The role of CYQAA in Upgrading the Quality of Higher Education in Cyprus

mented in order to stop Cyprus from being a destination either for "workers / students" or as an easy destination for a "European" academic qualification. It is imperative to work for a change in the philosophy of those involved in education and political decisions.

The establishment of the CYQAA highlights the government's political decision to let these issues under the responsibility by the Agency as an independent body without any political interventions affecting quality. Within this framework, the cooperation covenants signed at government level between Cyprus and non-EU countries is a welcome political act which cannot have a negative impact on the education sector.

A first step to this direction is the Agency's decision according to which all students studying in English language programs must have a satisfactory level of English skills, which is centrally examined or/and accredited. The interview, which, by political decision, has been established as the process of selecting students from non-EU countries, should be made by persons qualified to level B2 and B1 certification in oral language, in accordance with the Common European Framework of Reference for Languages and not by ministry officials, who should only participate as observers. Prospective Students in B1 can be enrolled in a language learning program, which also must be evaluated by the Agency.

The relevant amendment in the legislation so that public universities can offer programs in English as well, is very positive. Therefore, public universities are no longer discriminated against and the recognition of the education they offer by other destinations is enhanced as they are already high in European and international rankings.

Problems have been created by the long standing uncontrolled, provision distance learning and the very large number of degrees awarded by these programs. The CYQAA has communicated to the institutions, the conditions to ensure the quality of the distance programs and continues to work alongside its European counterparts in this direction.

With a view to continuously improving quality, partnerships of Cyprus higher education Institutions with other European institutions, which are already attractive destinations, should be pursued so that the joint development of programs (joint, dual) enhances the experience and contributes to their wider recognition.

The Agency's second year of operation has shown that it should be supported by the state in terms of staffing in order to support the qualitative upgrading of higher education. There are many things that have been done and what still needs to be done.

Higher education, research, and innovation play a catalytic role in supporting social cohesion, economic growth and competitiveness. European societies seek to develop into knowledge-based societies and higher education is an important component of socio-economic and cultural development. At the same time, the constant search for new skills and competences requires higher education to respond timely and effectively. In response to the increasing and imperative requirements of modern times, HEIs in Cyprus need to adapt and revise many of the policies to date in delivering quality higher education; to continue changing/improving in regard to their mission, methods of providing education, their collaborations, their teaching staff, their international activities and the upgrading their curricula.

In view of the above, the role of the Agency and quality assurance is catalytic in supporting higher education systems and institutions. The Agency has currently assumed a leading role. A lot is needed for improvement and adjustment, hoping that, by the end of the term of the current Council (2015 - 2020), it will be able, with the cooperation of all (ie the state, HEIs and European organizations) to act in a subsidiary way so that institutions can respond to change while ensuring that the academic qualifications acquired by students and their experience during their studies remain at the forefront of their mission.

HEIs in Cyprus share the vision of the Bologna Process for the creation of the European Higher Education Area and have recognized that by engaging in quality assurance and accreditation processes, in particular through external evaluation processes, they will be able to showcase the quality of the education provided, but also to increase transparency, thus contributing to confidence-building and better recognition of the academic qualifications of their programs of study. As a result, they do submit applications for external evaluation of their programs of study, new and current, which operate without evaluation-accreditation on the basis of the previous legislative framework, ensuring the implementation of the ESG and the fulfillment of the criteria set by the Agency.

It has now become clear that accreditation works for the benefit of students, HEIs, employers, and the society in general as it ensures that the graduates will have the necessary knowledge, skills and abilities, that is the learning outcomes reflected in the criteria of external evaluation.

In particular, accreditation,

- leads to the upgrading of the value of academic qualifications and their international recognition,
- enhances the mobility of students and academic staff,
- increases job opportunities for which a recognized qualification is a prerequisite for recruitment,
- facilitates access to postgraduate study programs in Cyprus and abroad,
- makes Cyprus' higher education attractive at European level,
- is proof that the content of a program of study is linked to the relevant professional sector and the required professional qualifications (if the subject of the curriculum relates to regulated professions),
- confirms to employers that graduates have the required knowledge, skills and skills required for a particular job, and so on.

The main objective of the Agency and its key mandate in the Legislation that governs its establishment and operation is the creation of a quality culture and the continuous improvement of HEIs so that they perform better and better according to the quality criteria set.

The external evaluation, which establishes whether an institution / department / program of study meets the minimum quality criteria, aims both at highlighting positive and negative points in order to develop the institutions' self-knowledge and, consequently, to improve areas where weaknesses are detected.

During the external evaluation process, the following are assessed on the basis of quantitative and qualitative criteria:

1. TEACHING EFFICIENCY - AVAILABLE RESOURCES

- Organization of teaching work
- Teaching
- Educational staff

2. STUDY PROGRAM AND STUDY TITLES

- Purpose and learning outcomes
- Structure and Content
- Internal Quality Assurance
- Management
- International dimension
- Link to the Labor Market and Society

3. RESEARCH PROJECT AND SYNERGY WITH TEACHING

- Synergy of Teaching Research

4. ADMINISTRATION, STUDY AND SUPPORT SERVICE OF THE TEACHING PROJECT

- Administrative Mechanisms
- Infrastructure / Support
- Financial resources

5. DISTANCE LEARNING PROGRAMS

6. DOCTORAL STUDY PROGRAMS

The use of the criteria aims at identifying any weaknesses and deviations in relation to the academic profile, objectives and mission of the institution and the comparability of the results of their evaluation with the objectives of the current higher education system of the Republic and the European Standards and Guidelines (ESG).

Below are the general conclusions and findings, which are based on the findings of the External Evaluation Committees (EECs) as recorded in the external evaluation reports.

Research:

Quality criteria refer to an academic environment that conducts, promotes and implements research in teaching. It was pointed out that research culture and not just information on contemporary research data is necessary for the provision of bachelor and postgraduate programs.

The research culture required by a modern day HEI is reflected in the publications of the teaching staff in each program of study, and the establishment of research centers is not enough for its development.

Number and Qualifications of Academic Personnel:

Sufficient academic and research staff is a key element in accrediting higher education, as the ratio of teachers, programs, and students is a factor that greatly determines the quality of programs and the education and training provided.

In external evaluation reports, recommendations were made to ensure a sufficient number of appropriate academic and research staff with relevant qualifications to launch a new program of study, permanent staff, in particular. These recommendations were mainly made in the case of new programs of study which, under the current legislative framework, were not in operation. In some cases, it has also been pointed out that the teaching staff's workload did not allow them to engage in research.

Distance Learning Programs:

For distance learning programs, the Agency examines the application for external evaluation by applying mutatis mutandis the criteria applied in the respective cases for the review and accreditation of conventional programs of study and in accordance to the specific criteria for distance learning programs published by the Agency.

In regard to the specific criteria for distance learning programs, negative comments were received for programs of study which had no 'Advanced Study Guides' available, developed on the basis of the models that are posted on the Agency's website.

From the external evaluation reports positive comments and ratings were received for the following:

- the effectiveness of administrative mechanisms and student welfare structures
- the suitability of the building and other infrastructure of the institutions
- the response of the programs' content to the needs of modern society, the economy and the labor market
- the existence of internal quality assurance mechanisms.

16 Afterword

Παράτημα 1

Quality assurance and accreditation have been the most important areas of the reform of higher education in Cyprus. This is recognized by all stakeholders and by society in general as a domain of dynamic development. Although significant steps have been taken in the past two and a half years, starting with the establishment of the Agency, the first national body to ensure the quality of higher education, the future holds new challenges in this rapidly changing environment of higher education.

The challenges for the Agency fall into three strategic areas:

- Focusing on learning and skills and on upgrading programs of study and institutions
- Sustainable development of the higher education system
- Supporting HEIs in quality management and in enhancing quality culture

The Agency is in a position to fulfill its statutory terms of reference, but it will be challenging to handle the requests of a large number of institutions in conjunction with the additional actions that arise, such as defining a strategy and designing innovative frameworks to ensure of quality.

FEEDBACK FROM EEC MEMBERS

Instructions:

- Please fully complete this questionnaire and enclose it in a sealed envelope.
- The student will place the sealed envelope in the Agency's mailbox.
- To maintain anonymity, the envelopes will be opened every 3 months.

A. Gender: Male: Female

B. Rank:

Professor (or equivalent) Assistant Professor Member of Professional Association

Associate Professor Student

C. Previous experience from participating in External Evaluation Committees in other countries. Yes No

D. Please state how many times you have participated in External Evaluation Committees in Cyprus. (including your current visit) _____

E. Please state how satisfied or dissatisfied you are with the Agency's procedures, where applicable, based on the scale below:

Very dissatisfied	Dissatisfied	Somehow satisfied	Satisfied	Very satisfied
1	2	3	4	5

i.	Guidelines provided prior to the site visit	1	2	3	4	5
ii.	Information material for the program under evaluation	1	2	3	4	5

iii.	Organisation of the site visit	1	2	3	4	5
iv.	Structure of the site visit's indicative schedule	1	2	3	4	5
v.	Report's template	1	2	3	4	5
vi.	Criteria for evaluation	1	2	3	4	5
vii.	Time allocation for the completion of the report	1	2	3	4	5
viii.	Time allocation for the site visit	1	2	3	4	5
ix.	Accommodation arrangements	1	2	3	4	5
x.	Transportation arrangements	1	2	3	4	5
xi.	Collaboration with officers of CYQAA	1	2	3	4	5

Please justify the answers you have provided and note any additional comments you may have on each statement:

F. Please state whether the Agency takes action in the following, based on the scale below:

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
1	2	3	4	5

i.	Provides clear, complete and accurate information to the EEC members.	1	2	3	4	5
ii.	Caters to the EEC members' needs.	1	2	3	4	5
iii.	Agency's internal policies and management plan safeguard the effective implementation of the EEC tasks.	1	2	3	4	5
iv.	The processes are appropriate and fit for purpose.	1	2	3	4	5
v.	The criteria for external evaluation are clear and explicit.	1	2	3	4	5
vi.	Provides appropriate briefing for the EEC members.	1	2	3	4	5
vii.	The Agency's procedures safeguard the EEC's independence.	1	2	3	4	5
viii.	The Agency's processes reflect its mission and goals of quality assurance.	1	2	3	4	5

G. Please state to what extend you consider the following apply for the Agency's operations, based on the scale below:

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
1	2	3	4	5

i.	Reliability	1	2	3	4	5
ii.	Quality	1	2	3	4	5
iii.	Professionalism	1	2	3	4	5
iv.	Organisation	1	2	3	4	5
v.	Efficiency	1	2	3	4	5
vi.	Transparency	1	2	3	4	5
vii.	Collaboration	1	2	3	4	5
viii.	Consistency	1	2	3	4	5
ix.	Clarity	1	2	3	4	5
x.	Responsibility	1	2	3	4	5

H. Please describe in few words the procedure you have followed from the time you have accepted the invitation for participating in an EEC, since the time you delivered the report to the Agency.

I. Please state whether the following statements apply, regarding "Communication of the EEC members", based on the scale below:

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always		
1	2	3	4	5		
i.	Members are cooperative during the process.	1	2	3	4	5
ii.	Caters to the EEC members' needs.	1	2	3	4	5
iii.	Agency's internal policies and management plan safeguard the effective implementation of the EEC tasks.	1	2	3	4	5
iv.	The processes are appropriate and fit for purpose.	1	2	3	4	5
v.	The criteria for external evaluation are clear and explicit.	1	2	3	4	5
vi.	Provides appropriate briefing for the EEC members.	1	2	3	4	5

J. Please let us know on any other comments, suggestions and/or concerns.

Παράτημα 2

Chronological duration of the external evaluation process	1	2	3	4	5
Information on the results of the external evaluation process	1	2	3	4	5

12. Please justify the answers you have provided and note any additional comments you may have on the process of external evaluation:
-
-
-
-

13. Indicate to which degree the following apply with regards to the results of the external evaluation:

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
1	2	3	4	5

They help improve the programme of study	1	2	3	4	5
They provide expertise and know how from Cyprus and overseas	1	2	3	4	5
They provide specific feedback	1	2	3	4	5
Suggestions are useful	1	2	3	4	5
Suggestions are implemented	1	2	3	4	5

14. Please justify the answers you have provided and note any additional comments you may have on the results of the external evaluation process:
-
-
-
-

Very dissatisfied	Dissatisfied	Somehow satisfied	Satisfied	Very satisfied
1	2	3	4	5

Form for the external evaluation of a programme of study (Num. 200.1)	1	2	3	4	5
Criteria and quality standards set by CYQAA	1	2	3	4	5
Communication between your HEI and the CYQAA before and after the on-site visit	1	2	3	4	5
Duration of the on-site visit	1	2	3	4	5
Schedule of the on-site-visit	1	2	3	4	5
Members of the External Evaluation Committee (EEC)	1	2	3	4	5

15. Which stages in the external evaluation process do you consider most important?

---

16. Which stages in the external evaluation process do you consider need improvement?

---

17. Grade on a scale of 1 to 5 the degree to which the following apply in the case of CYQAA.

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
1	2	3	4	5

CYQAA involves its social partners in the implementation of its mission / objectives	1	2	3	4	5
There is cooperation with the CYQAA	1	2	3	4	5
Procedures for the effective communication of institutions with CYQAA are in place	1	2	3	4	5

18. Please justify the answers you have provided and note any additional comments you may have regarding CYQAA's operations:

---

19. Grade on a scale of 1 to 5 the degree to which the following apply:

Never	Rarely	Sometimes	Often	Always
1	2	3	4	5

Objectivity	1	2	3	4	5
Reliability	1	2	3	4	5
Transparency	1	2	3	4	5
Consistency	1	2	3	4	5
Professionalism	1	2	3	4	5

20. Please let us know on any other comments, suggestions and/or concerns.

© Φορέας Διασφάλισης και Πιστοποίησης της
Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης, 2018

Στην προετοιμασία της Ετήσιας Έκθεσης 2017
συνέβαλε το προσωπικό του Φορέα.

Συντονισμός και γενικότερη επιμέλεια έκδοσης
Συμβούλιο του Φορέα

Σύνταξη κειμένων
Ερατώ Ιωάννου

Καλλιτεχνικός σχεδιασμός
Ανδρέας Κυριάκου
ANKY studio

Η Ετήσια Έκθεση για το 2017 διατίθεται στην
πλήρη της μορφή στην ιστοσελίδα του Φορέα:
www.dipae.ac.cy

Η Ετήσια Έκθεση του 2017 τυπώθηκε
τον Οκτώβριο του 2018
στο Τυπογραφείο Kemanes σε 50 αντίτυπα.

Φορέας Διασφάλισης και Πιστοποίησης της
Ποιότητας της Ανώτερης Εκπαίδευσης (ΔΙ.Π.Α.Ε.)

Λεωφόρος Λεμεσού 5
2112 Λευκωσία
Τ. + 357 22 504 340
Φ. + 357 22 504 392

www.dipae.ac.cy

ετήσια
έκδεση
2017